

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Групи Е-4, Ез-4, Ез-5

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з ППР

професор _____ С.Я. Ходирєв
“ ___ ” _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни	<u>Контролінг</u> (назва навчальної дисципліни згідно освітньої програми)
підготовки	<u>бакалавр</u> (назва освітньо-кваліфікаційного рівня)
в галузі знань	<u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальності	<u>073 Менеджмент</u> (шифр і назва спеціальності)
за освітньою програмою	<u>«Менеджмент організацій і адміністрування»</u> (назва освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми)
мова навчання	<u>державна</u> (мова, на якій проводиться навчання за робочою програмою)

1. Мета, предмет та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у майбутніх менеджерів системних знань з концептуальних основ управління сучасним підприємством на основі інтегрування, координування та спрямування діяльності різних служб та підрозділів підприємств на досягнення оперативних і стратегічних цілей.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи оперативного та стратегічного управління процесами, що здійснюються на підприємстві для досягнення усіма структурними підрозділами стратегічних і поточних цілей та прийняття управлінських рішень з оптимізації співвідношення “витрати-обсяг-прибуток”.

Основними завданням вивчення навчальної дисципліни є:

- забезпечення глибоких знань і навичок у сфері теоретичних положень і практичної організації управління сучасним підприємством на основі інтегрування, координування та спрямування діяльності різних служб та підрозділів підприємств на досягнення оперативних і стратегічних цілей;

- формування у майбутніх фахівців належної компетентності з результативного ведення діяльності підприємства.

2. Передумови для вивчення дисципліни: навчальна дисципліна «Контролінг» вивчається, спираючись на всі знання та вміння, отриманні після вивченої раніше дисциплін: «Планування діяльності підприємства», «Бухгалтерський облік», «Маркетингова діяльність підприємства», «Податковий менеджмент», «Теорія економічного аналізу», «Транспортна логістика», «Управління економічним ризиком» та «Самоменеджмент».

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів - 6 Кількість годин - 180	<u>вибіркова</u> (обов'язкова, вибіркова)	
Семестр викладання дисципліни	<u>VIII</u> (порядковий номер семестру)	<u>VIII, IX</u> (порядковий номер семестру)
Вид контролю:	<u>екзамен</u> (залік, екзамен)	
Розподіл часу:		
- лекції (годин)	28	10
- практичні заняття (годин)	28	6
- лабораторні роботи (годин)	-	-
- самостійна робота студентів (годин)	94	134
- курсова проект (годин)	-	-
- курсова робота (годин)	-	-
- розрахунково-графічна робота (контрольна робота)	-	+
- підготовка та складання екзамену (годин)	30	30

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- основи стратегічного і оперативного контролінгу;
- сутність і зміст основних понять курсу: система контролінгу, управлінський облік, центри відповідальності, маржинальний дохід;
- види витрат;
- алгоритм класифікації витрат та методи їх розподілу;
- види собівартості продукції;
- основи управлінського обліку;
- порядок організації витрат і результатів в системі директ-костинг та стандарт-костинг;
- порядок бюджетування на підприємстві;
- порядок визначення фінансової структури;
- основи розрахунку ефективності інвестиційних проектів;
- основи аналізу-відхилень та CVP-аналізу;
- структуру служби контролінгу на підприємстві;
- характеристику підходів до прийняття управлінських рішень;
- методи аналізу стратегічного і оперативного контролінгу;

вміти:

- визначати причини та проводити аналіз залежності кінцевих результатів діяльності підприємства від встановлених відхилень;
- класифікувати витрати на релевантні групи;
- здійснювати операційний аналіз діяльності підприємства;
- здійснювати бюджетування підприємства за видами діяльності;
- розраховувати маржинальний дохід, ефект операційного левериджу;
- реалізовувати ефективну цінову політику підприємства;
- приймати оптимальні управлінські рішення, що забезпечують усталену роботу підприємства і його конкурентоздатність;
- збирати, вивчати, аналізувати й узагальнювати інформацію, що характеризує стан підприємства і розробляти рекомендації з підвищення ефективності на основі використання матеріально-технічних, соціально-економічних і організаційних факторів;

мати уявлення про

- аналіз та оцінку характеру впливу різних факторів і умов виробництва на діяльність підприємства;
- основні напрямки підвищення кінцевих результатів діяльності підприємства;
- критерії прийняття управлінських рішень за обсягом і структурою;
- процес створення системи контролінгу інвестицій та його етапи.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
		Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	A	<i>“Відмінно”</i> - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального.
82 – 89	Добре	B	<i>“Дуже добре”</i> - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального.
75 – 81		C	<i>“Добре”</i> - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилкам
67 – 74	Задовільно	D	<i>“Задовільно”</i> - теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.
60 – 66		E	<i>“Достатньо”</i> - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачені програмою навчання навчальні завдання не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35 – 59	Незадовільно	FX	<i>“Незадовільно”</i> - теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань(з можливістю повторного складання)
1 – 34		F	<i>“Неприйнятно”</i> - теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значимого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов’язковим повторним курсом)

6. Засоби діагностики результатів навчання – проводяться у формі контрольних робіт, що включають в себе тести та практичні завдання, по кожному розділу, в кінці семестру складається екзамен.

7. Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

Назва теми лекційного матеріалу	Кількість годин		Назва тем ЛР, ПР, СЗ, СРС	Кількість годин		Література
	очна	заочна		очна	заочна	
1	2	3	4	5	6	7
Семестр VIII (Семестр VIII, IX - заочна).						
Розділ 1. Теоретичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві						
Тема 1. Вступ. Мета, структура та зміст дисципліни «Контролінг». Контролінг: сутність, функції, види та основні завдання	2	1	ПР 1. Методи розподілу витрат СРС 1. Стратегічний та оперативний контролінг	6 6	2 10	Базова (Б) [1-5]; допоміжна (Д) [2-6,8] Інформаційні ресурси (ІР) [1-5]
Тема 2. Характеристика об'єктів контролінгу	4	2	ПР 2. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу СРС 1. Ділення підприємства на центри відповідальності – формування фінансової структури	8 6	- 12	Б [1-5]; Д [1-8]; ІР [1-5]
Тема 3. Організація управлінського обліку в системі контролінгу	2	1	СРС 2. Методи управлінського обліку та їх вибір	10	16	Б [1-5]; Д [1-6]; ІР [1-5]
Тема 4. Система планування та бюджетування на підприємстві	4		СРС 3. Планування і контроль як фази процесу управління	6	10	Б [1-5]; Д [1-6]; ІР [1-5]
Разом за Розділом 1.	12	4	ПР СРС	14 28	2 48	
Розділ 2. Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві						
Тема 5. Методичний інструментарій оперативного контролінгу	4	2	ПР 3 Обґрунтування стратегії ціноутворення СРС 4. Особливості результативного підходу до управління	4 10	- 12	Б [1-5]; Д [1-8]; ІР [1-5]

Тема 6. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	2	2	ПР 4 Безбитковість діяльності та система показників управління прибутком СРС 5. Шляхи забезпечення безбитковості діяльності підприємства	6 6	4 6	Б [1-5]; Д [4-19]; ІР [1-5]
Тема 7. Управління за відхиленнями	2		СРС 6. Аналіз відхилень за методом «Директ-кост» СРС 7. Аналіз відхилень за методом «Стандарт-кост»	8 8	12 -	Б [1-5]; Д [1-6]; ІР [1-5]
Тема 8. Експертна діагностика фінансово-господарського стану підприємства	4		СРС 8. Контролінг інвестиційних проектів СРС 9. Аналіз ризиків діяльності підприємства	12 12	20 20	Б [1-5]; Д [1-6]; ІР [1-5]
Тема 9. Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві	2	2	СРС 10. Можливі варіанти впровадження системи контролінгу	10	16	Б [1-5]; Д [1-6]; ІР [1-5]
Тема 10. Контролінг у системі прийняття управлінських рішень. Висновки	2		ПР 5 Контролінг у системі прийняття управлінських рішень	4	-	Б [1-5]; Д [1-8]; ІР [1-5]
Разом за Розділом 2.	16	6	ПР СРС	14 66	4 86	
УСЬОГО за дисципліну	28	10	ПР СРС	28 94	6 134	

8. Орієнтовна тематика індивідуальних та/або групових занять

Не передбачено.

9. Форми поточного та підсумкового контролю здійснюються у вигляді поточних письмових контрольних робіт по кожному розділу та екзамену. Підсумкова оцінка знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена оцінка результатів засвоєння окремих розділів за згодою студента.

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення немає
(за потреби)

11. Рекомендовані джерела інформації

Базова література

1. Брітченко І.Г. Контролінг: навч. посіб. / І.Г. Брітченко, А.О. Князевич. – Рівне: Волинські обереги, 2015. – 280 с.
2. Контролінг / Швиданенко Г.О., Лавриненко В.В., Дерев'янка О.Г., Приходько Л.М. – К.: КНЕУ, 2008. – 264 с.

3. Контроллинг как инструмент управления предприятием / Под ред. Н.Г. Данилочкиной. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 2013. – 297с.
4. Лозовицький Д.С. Контролінг: навч. посіб. / Лозовицький Д.С. - Львів: ЛьвДУВС, 2012. – 310 с.
5. Портна О.В. Контролінг: підруч. / Портна О.В. – Львів: Магнолія 2006, 2013. – 264 с.

Допоміжна література

1. Голов С.Ф. Управлінський облік / Голов С.Ф. - К.: Центр навчальної літератури, 2018. – 400 с.
2. Давидович І.Є. Контролінг: навч.посіб. / І.Є. Давидович. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 552 с.
3. Маракіна І.А. Контролінг для менеджерів: навч.посіб. / І.А. Маракіна, О.М. Таран-Лала, М.В. Гунченко. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 304 с.
4. Петренко С.Н. Контроллинг / С.Н. Петренко. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2004. – 328 с.
5. Плащенко Л.О. Фінансовий контролінг: навч.посіб. / Л.О. Плащенко, В.М. Сержанов. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 344 с.
6. Жидкова Е.А. Развитие учетно-аналитической концепции контроллинга: теория и методология : монография / Жидкова Е.А. - М.: Научная библиотека, 2017. - 228 с.
7. Левкин Г.Г., Куршакова Н.Б. Контроллинг и управление логистическими рисками : учеб. пособ. / Г.Г. Левкин, Н.Б. Куршакова. - Москва; Берлин: Директ-Медиа, 2015. - 142 с.
8. Павленков М.Н. Контроллинг функциональных сфер предприятия : учеб. пособ. / Павленков М.Н. - Нижний Новгород: Изд-во ННГУ, 2017. - 133 с.

Інформаційні ресурси

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI-ВР (з подальшими змінами і доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. <http://rada.gov.ua> (сайт Верховної Ради України – інші нормативні документи)
4. <http://www.nbu.gov.ua/> (національна бібліотека України імені В.І.Вернадського)
5. Догадайло Я.В. Контролінг: консп. лекцій [Електронний ресурс] / Я.В. Догадайло - Х.: ХНАДУ, 2017. — 56 с. – Режим доступу: <http://files.khadi.kharkov.ua/upravlinnya-ta-biznesu.html>

Розроблено та внесено: кафедрою менеджменту

(повне найменування кафедри)

Розробник (и) програми: доцент кафедри менеджменту

к.е.н., доцент

(посада, наук. ступінь, вчене звання),

(підпис)

Я.В. Догадайло

(ПІБ розробників)

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри
Протокол № 8/1124 від “24” січня 2020 р.

(номер)

(та дата протоколу)

Завідувач кафедри

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

О.М. Криворучко

(ПІБ завідувача кафедри)

Погоджено

Декан факультету управління та бізнесу

(повна назва факультету, де читається дисципліна)

доктор економічних наук, професор

(наук. ступінь, вчене звання)

(підпис)

І.А. Дмитрієв

(ПІБ декана)

“ ”

(день)

(місяць)

20 _____

(рік)

року

© Догадайло Я.В., 2020 рік

© Догадайло Я.В., 2025 рік

Примітки:

Робоча програма навчальної дисципліни розробляється відповідною кафедрою у 2-х екземплярах на 5 років і затверджується до 30 серпня: 1 екземпляр – у навчальний відділ; 2-екземпляр залишається на кафедрі.

Форма в редакції ХНАДУ відповідно до листа МОН України за №1/9-434 від 09 липня 2018 року затверджена Методичною радою ХНАДУ 26 вересня 2018 року протокол.№1